

PROFIL ÚČTOVNÍKA Z POHLADU ETIKY

Profile of accountant from the point of view of ethics

Miroslava Vlkoláčková

Samotný pojem **etika** má množstvo definícií. Vo vzťahu k určitému povolaniu predstavuje *určenie pravidiel a noriem správania sa a konania člena príslušnej profesie*, z čoho vyplýva kladenie dôrazu na osobnú zodpovednosť za prijatie príslušných rozhodnutí. Pre bližšie vymedzenie tejto osobnej zodpovednosti musíme brať do úvahy aj pojem **morálka**, ktorý *zas súvisí s určením zásad pre potreby posúdenia ľudského správania a konania z hľadiska správnosti a nesprávnosti*.¹ Aplikujúc uvedené fakty na účtovnícku profesiu môžeme vyvodiť záver, že účtovník využíva etiku, resp. etické správanie a konanie, aby mohol svojimi osobnými rozhodnutiami prispieť k naplneniu základného cieľa účtovníctva, a teda poskytnúť verné a pravdivé zobrazenie všetkých, v podniku realizovaných aktivít. V prípade, že tieto podnikové činnosti prezentuje v súlade so skutočnosťou, jeho správanie a konanie je správne, teda etické, resp. morálne, čím následne prispieva k celospoločenskému dobru.

Aby sa naplnili vyššie uvedené skutočnosti je potrebné, aby si samotní zamestnávateľia na plnenie funkcie ich účtovníka vybrali osoby, ktoré majú nielen odborné vedomosti a skúsenosti, ale aj určité **vlastnosti**. Tieto vlastnosti môžeme rozdeliť na eticko-profesionálne, ktoré vyžaduje povolanie účtovníka a charakterové vlastnosti. Medzi najdôležitejšie eticko-profesionálne vlastnosti účtovníka zaradujeme:²

- *pravdivosť a férovosť* – tieto vlastnosti účtovníka sú odvodené od základného cieľa účtovníctva, teda od pravdivého a verného zobrazovania skutočností dosiahnutého naplnením najvyššej zásady účtovníctva, a to zásady verného a pravdivého zobrazenia, ktorú v angličtine vyjadrujeme ako „true and fair view“. V podstate pravdivý a férový účtovník eliminuje subjektívny pohľad na realizované skutočnosti a účtovníctvo vedie a účtovnú závierku zostavuje v dobrej viere vychádzajúc z etického podnikania svojho podniku. Správať sa a konať pravdivo a férovo pre účtovníka znamená správať sa a konať v súlade so všeobecne platnými zásadami a štandardmi účtovníctva a podriaďovať svoje vlastné želania stanovenému protokolu;
- *zodpovednosť* – zodpovedný účtovník má náležitý vzťah k plneniu svojich povinností, pohotovo koná v súlade s morálnymi, právnymi, a aj politickými požiadavkami, povinnosťami či normami a zároveň sa správa podľa svojho najlepšieho vedomia i svedomia. Taktiež zachováva mlčanlivosť o svojom podniku a okrem toho, že dodržiava zákony a predpisy platné pre oblasť účtovníctva, tak sa zároveň neustále vzdeláva, skvalitňuje svoje vedomosti a zvyšuje svoju odbornosť. Účtovnícku činnosť tak neprestajne prispôsobuje meniacim sa podmienkam, čo je typickým znakom pre danú oblasť. Táto vlastnosť účtovníka je zároveň spojená aj s prevzatím následkov za realizované správanie a konanie, a preto ju považujeme za prioritu v danej profesii;

¹ KOVANICOVÁ, D. 2005. *Finanční účetnictví, Světový koncept, IFRS/IAS*. 5. vyd. Praha : Bova Polygon, 2005. 526 s. ISBN 80-7273-129-7, str. 482.

² REMIŠOVÁ, A. 2011. *Etika a ekonomika*. 3. vyd. Bratislava : Kalligram, 2011. 495 s. ISBN 978-80-8101-402-4, str. 364-365, 369-370.

- *precíznosť* – účtovník disponujúci danou vlastnosťou svedomito zachádza aj do tých najmenších detailov, podrobností s cieľom získať všetky informácie, ktoré následne poskytuje vo forme účtovnej závierky ich používateľom;
- *dôslednosť* – dôslednosť účtovníka sa prejavuje v jeho vernosti účtovným zásadám, resp. je dôkladný, teda svedomitý pri ich uplatňovaní v účtovníctve;
- *dochvilnosť* – účtovníctvo ako také je spojené s mnohými termínmi (napr. zostavenie účtovnej závierky, podanie daňového priznania), a preto je veľmi dôležité, aby účtovník dodržiaval presne stanovené časy pre plnenie svojich povinností. V opačnom prípade by bol podnik sankcionovaný, čo by sa mohlo prejaviť aj v určitom zadosťučinení pre samotného účtovníka;
- *čestnosť* – čestný, teda poctivý a svedomitý účtovník robí podniku prostredníctvom výstupov z účtovníctva dobré meno, resp. dobrú povesť, čím si daný podnik získava dôveru širokej verejnosti. V opačnom prípade, teda v prípade absencie cti, sa vytvára pôda pre realizovanie rôznych druhov podvodov, ktoré v konečnom dôsledku ovplyvnia samotného účtovníka, podnik, ale i celú spoločnosť.

Okrem vyššie uvedených eticko-profesionálnych vlastností, ktoré by mal spĺňať každý účtovník pre naplnenie cieľa účtovníctva, sú pre dosiahnutie tohto účelu dôležité aj jeho charakterové vlastnosti. Medzi tie najdôležitejšie charakterové vlastnosti účtovníka zaradujeme:³

- *vyrovnanosť*,
- *rozvážnosť*,
- *spolahlivosť*,
- *trpezlivosť*,
- *emocionálna vyrovnanosť*,
- *vychovanosť, taktnosť* či
- *nezištnosť*.

Avšak aj napriek faktu, že podnik pre plnenie účtovníckej profesie prijme do zamestnania osobu spĺňajúcu všetky, resp. väčšinu vyššie uvedených vlastností, účtovníctvo nepodáva verný a pravdivý obraz. Častokrát to však nie je kvôli odbornému zlyhaniu subjektu, ktorý toto účtovníctvo vedie, ale kvôli tlaku manažmentu. V takýchto prípadoch väčšinou manažment vyžaduje viesť účtovníctvo napr. „prehnane“, teda zabezpečujúc formálnu zhodu s príslušnou právnou úpravou, a to bez ohľadu na podstatu podnikových činností alebo vyžaduje falšovať účtovné knihy, čo v konečnom dôsledku smeruje k falšovaniu samotnej účtovnej závierky. Takéto manažérske podvody potom môžu viesť až k bankrotu samotného podniku či k bankovému zlyhaniu, čo následne môže spôsobiť finančnú, ba až celospoločenskú hospodársku krízu.⁴ Tlaku zo strany manažmentu účtovník väčšinou podľahne z dôvodu udržania si zamestnania. Avšak nájdú sa aj takí účtovníci, ktorí tomuto tlaku odolávajú neupúšťajúc od zmyslu svojho povolania a od vlastného presvedčenia, vlastných etických hodnôt. Správajú sa tak a konajú aj za cenu straty zamestnania, čím prispievajú k „etickému rastu spoločnosti“.

³ Tamže, str. 370.

⁴ KOVANICOVÁ, D. 2005. *Finanční účetnictví, Světový koncept, IFRS/IAS*. 5. vyd. Praha : Bova Polygon, 2005. 526 s. ISBN 80-7273-129-7, str. 482.

Vyplývajú z predchádzajúceho textu predstavuje etika základ pre zabezpečenie kvalitných účtovných informácií, o ktoré sa postará nielen samotný účtovník, ale aj manažment a v neposlednom rade i vlastníci podniku. Tieto subjekty sa môžu postarať však nielen o kvalitné účtovné informácie, ale aj o nekvalitné, resp. skreslené či upravené informácie, ktorých „prvotvorcom“ je v podstate samotný účtovník. Avšak pokiaľ tieto úpravy nerobí z vlastnej vôle, teda bez vplyvu iných osôb, ale na príkaz manažmentu, resp. vlastníkov, ktorých záujmy by mali byť totožné, pretože obe tieto personálne zložky chcú zabezpečiť čo najlepšiu prosperitu svojho podniku, tak „prvotvorcami“ týchto podvodov sú práve spomínané zložky. A tak v konečnom dôsledku závisí od vlastníkov alias zamestnávateľov, od ich cieľov a záujmov, ktorým sa účtovník v snahe neprísť o zamestnanie prispôbi, aký obraz o podniku bude podávať účtovníctvo. Na jednej strane môžu byť tieto ciele a záujmy nezištné a prospešné pre celú spoločnosť, na druhej strane však môžu byť zamerané len na vlastné obohatenie sa na úkor všetkých svojich zamestnancov.

Na tomto mieste však musíme podotknúť, že častokrát sa v praxi stretávame s konfliktom záujmov medzi samotnými vlastními a manažérmi určitého podniku. Kým vlastníci chcú maximalizovať svoje bohatstvo, tak manažéri chcú zas maximalizovať svoje vlastné príjmy ako odškodnenie za vynaloženú námahu. A tak sa často stáva, že prezentovaná účtovná závierka, na základe ktorej sa hodnotí činnosť manažérov, poskytuje informácie neodrkadľujúce skutočnosť, ale informácie vytvárajúce „lepší“ obraz o podniku ako je realita, na základe čoho manažéri očakávajú priaznivejšie hodnotenie. Avšak títo manažéri by si mali uvedomiť, že majú legálny aj etický záväzok voči vlastníkom, ktorý spočíva v riadení podniku s cieľom dosiahnutia čo najlepších výsledkov a prospechu pre samotných vlastníkov, resp. pre celý podnik so všetkými personálnymi zložkami a nielen pre samých manažérov, ktorí uvedomiac si danú skutočnosť, by mohli získať oveľa viac v porovnaní s „přizivovaním“ sa na úkor ostatných. V konečnom dôsledku totiž pravda, resp. skutočný obraz o podniku vyjde skôr či neskôr najavo, a tak sa kritike nevyhnú ani vlastníci, ani manažéri či účtovníci daného podniku, ktorí konali neeticky či už z vlastnej vôle, alebo pod nátlakom.⁵

Abstrakt

Častokrát sa stretávame so situáciou, že prezentované informácie z účtovníctva sú upravené, prispôbené a vytvárajú pre samotných vlastníkov ako i pre ostatnú verejnosť o podniku lepší obraz ako je skutočnosť. Túto situáciu dokáže modelovať subjekt vykonávajúci účtovnícku profesiu či už z vlastnej vôle, alebo na príkaz manažmentu. Z tohto dôvodu je veľmi dôležité venovať sa samotnému účtovníkovi, resp. jeho stotožneniu sa s etickými princípmi, a teda samej etike účtovníka, jeho eticko-profesionálnym i charakterovým vlastnostiam.

Kľúčové slová: eticko-profesionálne vlastnosti účtovníka, charakterové vlastnosti účtovníka, etika v účtovníctve

Summary

Often we encounter a situation that presented information from accounting are adjusted and adapted for owners and for other public. These informations create a better image of the company as the fact. This situation can model entity engaged in the accountancy profession,

---

⁵ Tamže, str. 483.

whether by choice or by order of management. It is therefore very important to devote to accountant, respectively his identification with ethical principles, and thus ethics of accountant, his ethical-professional and character properties.

Key words: ethical-professional properties of accountant, character properties of accountant, ethics in accounting

JEL klasifikácia: M40

Použitá literatúra

- [1] KOVANICOVÁ, D. 2005. *Finanční účetnictví, Světový koncept, IFRS/IAS*. 5. vyd. Praha : Bova Polygon, 2005. 526 s. ISBN 80-7273-129-7.
- [2] REMIŠOVÁ, A. 2011. *Etika a ekonomika*. 3. vyd. Bratislava : Kalligram, 2011. 495 s. ISBN 978-80-8101-402 4.

Kontakt

Miroslava Vlkoláčková, Ing., Katedra účtovníctva a audítorstva, FHI EU v Bratislave, Dolnozemska cesta 1/b, 852 35 Bratislava, tel.: +421 2 67 295 773, miroslava.vlcolackova@gmail.com